

Karolina Dobrzyńska
Uniwersytet Humanistyczno- Przyrodniczy
im. Jana Długosza w Częstochowie

**Dyskurs na temat propinacji
w okresie reform uwłaszczeniowych w Galicji
(streszczenie rozprawy doktorskiej)**

Prezentowana rozprawa doktorska przedstawia problem propinacji w dyskusji na temat jej zniesienia w okresie reform uwłaszczeniowych w Galicji. Był to czynnik podbudzający dyskusję historiograficzną. Wykazano jak ówczesne społeczeństwo Galicji mogło wpływać na ten proces. Głównym zagadnieniem rozważań był dyskurs publicystyczno- naukowy podejmowany w celu zniesienia propinacji oraz stanowiska zajmowane przez władze krajowe i administracyjne wobec propinacji.

Podjęcie powyższego zagadnienia spowodowane było dążeniem do przeanalizowania zachowań społeczeństwa polskiego oraz ukazanie problemu propinacji i jego konsekwencji jak również kwestia spożycia alkoholu w Galicji. Źródła stanowiące materiał badawczy to prasa oraz ikonografia, pamiętniki i sprawozdania z Sejmu Krajowego.

Praca została podzielona na trzy rozdziały uszczegółowiające jej temat. Pierwszy z nich *Propinacja* poświęcony został pojęciu propinacji w historiografii polskiej. Ukazuje ogromne znaczenie propinacji poprzez pryzmat historiografii właśnie. Przytaczane w nim opracowania są w ujęciu historyczno- prawnym, historyczno- socjologicznym jak również społeczno- gospodarczym. Omówiono tutaj przymus konsumpcji i przymus propinacji, które od XVI wieku w stuleciach feudalnych rozwijały się w całej pełni. Rozdział ten traktuje także o wysokość dochodów z propinacji oraz ilość spożywanego alkoholu. Alkohol w XIX wieku stał się problemem społecznym na szeroką skalę. Dlatego zdecydowano o pokazaniu walki z alkoholizmem i zaprezentowano w nim Bractwa Trzeźwości

Drugi rozdział *Publicystyka* prezentuje propinację w prasie, literaturze i kulturze. W drugiej połowie XIX wieku wzrosło ogromnie znaczenie prasy. Stało się tak ponieważ rozwój oświaty w wielu krajach ale także znaczenie partii politycznych oraz rosnące zainteresowanie sprawami kraju przysparzało gazetom coraz liczniejszych rzeszy czytelników. Kwestia propinacji obecna była zatem równie silnie w publicystyce, literaturze, kulturze XIX wieku. Dyskusje na temat zniesienia propinacji można było śledzić w prasie codziennej, potyczki radnych miast były relacjonowane na łamach gazet. Prasa wspomagała proces rozwoju świadomości politycznej i obywatelskiej mas ludu. Można zauważyć, że podstawową zasadą twórczości stał się dydaktyzm. Prasa ludowa była szczególnie pomocna w kształtowaniu zasad moralnych, norm społecznych czy budzenia uczucia patriotyzmu, dlatego te zagadnienia stały się treścią rozdziału drugiego.

Trzeci rozdział *Władze wobec propinacji* porusza problem propinacji w dyskusji posłów Sejmu Krajowego. To prezentacja stanowiska władz krajowych i administracyjnych w stosunku do propinacji. Przedstawiony w nim również został ustroj władzy Galicji i Lodomerii oraz osoba namiestnika. Chcąc opisać dokładnie, życie polityczne Galicji, za czasów monarchii austro-węgierskiej, napotykamy na problemy. Nie istnieją bowiem opracowania całościowe tego zagadnienia. Dotychczasowe badania obejmują przeważnie wyrywkowe zagadnienia: głównie z pierwszego okresu zmagania o zasięg autonomii i okresu ostatniego, czyli walki o kształt systemu wyborczego. Niewielu polityków konserwatywnych okresu autonomii galicyjskiej doczekało się swoich biografii politycznych. Nie stanowiło to jednak przeszkód w sformowaniu wniosków, które umieszczono pod koniec rozdziału.

Niechęć do zniesienia propinacji widać było w każdym z trzech zaborów tak samo mocno. Nie ma chyba w historii Polski bardziej gorszącego przykładu eksploatacji klas niższych społeczeństwa, przez uprzywilejowane stany niż instytucja propinacji.

06. IV 2023
Kobi. Dłh.